

Wyrok NSA z 2002-01-09

Tezy

Świadomość prawnego znaczenia okoliczności faktycznej lub dowodu jako podstawy wznowienia postępowania nie ma wpływu dla oceny zachowania terminu przewidzianego w art. 148 par. 1 Kpa.

Sentencja

Naczelny Sąd Administracyjny po rozpoznaniu sprawy ze skargi Anaity G. na decyzję Rady do Spraw Uchodźców z dnia 10 kwietnia 2001 r. (...) w przedmiocie wznowienia postępowania - uchyła zaskarżoną decyzję; (...).

Uzasadnienie

W piśmie procesowym z dnia 11 grudnia 2000 r. Anaity G. wniosła o wznowienie postępowania, które zostało zakończone decyzją Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 marca 2000 r. o odmowie nadania wnioskodawczyni statusu uchodźcy. Anaity G. podniosła, iż wniosek o nadanie statusu uchodźcy złożyła w związku z ubieganiem się przez jej męża o status uchodźcy i dlatego uzasadniając wówczas wniosek nie wskazała własnych powodów ubiegania się o status uchodźcy ani też nie zgłaszała wniosków dowodowych. Wskazując jako podstawę prawną wznowienia art. 145 par. 1 pkt 5 Kpa, wnioskodawczyni uzasadniła wniosek o wznowienie postępowania nowymi okolicznościami faktycznymi, istotnymi dla sprawy, które nie były znane organowi w dniu wydania decyzji, a mianowicie, że była wyznawcą Kościoła Zielonoświątkowców i że z tego powodu została pobita w Armenii, policja groziła jej aresztowaniem w przypadku, jeżeli nie zaprzestanie organizacji zebrzań wyznawców Kościoła Zielonoświątkowców.

Wnioskodawczyni twierdziła, że w razie powrotu do kraju byłaby narażona na prześladowania.

Decyzją z dnia 6 lutego 2001 r. wydaną na podstawie art. 149 par. 3 Kpa w związku z art. 148 par. 1 Kpa Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji odmówił wznowienia postępowania. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że podanie o wznowienie postępowania wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia, w którym strona dowiedziała się o okoliczności stanowiącej podstawę do wznowienia postępowania. Wydarzenia mające stanowić przesłankę wznowienia /przynależność do Kościoła Zielonoświątkowców i prześladowania z powodów religijnych/ nie były podnoszone w czasie trwania postępowania o nadanie statusu uchodźcy.

W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawczyni powołała się na wyrok NSA z dnia 27 stycznia 1984 r. SA/Wr 649/83, zgodnie, z którym nowe okoliczności faktyczne lub nowe dowody w sprawie to takie, które nie zostały odkryte przed dniem wydania decyzji ostatecznej albo istniały przed tym dniem, lecz nie zostały zgłoszone przez stronę organowi administracji prowadzącemu postępowanie. Oznacza to, że nie jest ważne, czy organ administracji nierzetelnie przeprowadził postępowanie w sprawie, czy też strona z różnych powodów nie podniosła istotnych okoliczności faktycznych. Dodatkowo skarżąca wyjaśniła, że wniosek o wznowienie postępowania złożyła niezwłocznie po tym, kiedy się dowiedziała, że nowe dowody mogą mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia w sprawie.

Decyzją z dnia 10 kwietnia 2001 r. Rada do Spraw Uchodźców utrzymała zaskarżoną decyzję w mocy. W uzasadnieniu wskazano, że wątpliwości budzi wiarygodność wnioskodawczyni, bowiem we wniosku o nadanie statusu uchodźcy oświadczyła, że jest wyznania gregoriańskiego. Dodatkowo podniesiono, że z raportów organizacji międzynarodowych wynika, że władze Armenii gwarantują konstytucyjną wolność wyznania i przynależność do któregośkolwiek z Kościołów nie rodzi prześladowań i represji.

W skardze do Naczelnego Sądu Administracyjnego skarżąca wskazała, że organy obu instancji nie uwzględniły wskazanych we wniosku przesłanek do wznowienia postępowania oraz że nie rozważono, czy podane okoliczności faktyczne i nowe dowody są dostateczne do orzeczenia w sprawie o nadanie statusu uchodźcy. Skarżąca zaakcentowała, że w postępowaniu o nadanie statusu uchodźcy nie zgłaszała podniesionych okoliczności uważając, że występuje w nim wyłącznie jako żona osoby ubiegającej się o status uchodźcy i że w tym postępowaniu podlegają uwzględnieniu wyłącznie okoliczności dotyczące jej męża.

Uzasadnienie (2)

W odpowiedzi na skargę Rada do Spraw Uchodźców wnosząc o jej oddalenie, wskazała, że podanie o wznowienie postępowania wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia, w którym strona dowiedziała się o okolicznościach stanowiących podstawę do wniesienia odwołania. Jednocześnie podniesiono, że strona nie wносиła o przywrócenie terminu do wniesienia podania o wznowienie postępowania.

Naczelny Sąd Administracyjny zważył:

Skarga jest uzasadniona.

Rada do Spraw Uchodźców utrzymując zaskarżoną decyzję w mocy rozpatrzyła zasadność merytoryczną wskazanej przesłanki o wznowienie, podczas gdy Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji odmówił wznowienia postępowania na podstawie art. 149 par. 3 w związku z art. 148 par. 1 Kpa, ponieważ podanie o wznowienie postępowania złożono po upływie 1 miesiąca od dnia, w którym skarżąca dowiedziała się o okoliczności stanowiącej podstawę do wznowienia. Zaskarżona decyzja II instancji narusza art. 149 par. 1 i par. 2 Kpa albowiem ocena przyczyn wznowienia i przesłanek uzasadniających rozstrzygnięcie merytoryczne może nastąpić dopiero po wydaniu postanowienia o wznowieniu postępowania. Postanowienia o wznowieniu postępowania nie wydał organ I instancji, gdyż wydaną decyzją odmówił wznowienia postępowania z uwagi na uchybienie terminu. Organ II instancji nie mógł, zatem ani przeprowadzać postępowania, co do przyczyn wznowienia i rozstrzygnięcia, co do istoty sprawy ani tym bardziej w uzasadnieniu swojej decyzji oceniać merytorycznie spełnienie przez skarżącą przesłanek do nadania statusu uchodźcy. Dopiero wydanie postanowienia o wznowieniu postępowania stanowi podstawę do przeprowadzenia postępowania dowodowego w sprawie.

W odwołaniu od decyzji I instancji skarżąca zaprzeczyła, że uchybiła terminowi do złożenia wniosku o wznowienie postępowania stwierdzając w końcowej części odwołania, że wniosek o wznowienie złożyła niezwłocznie po tym, kiedy dowiedziała się, że okoliczności przez nią przytaczane i nowe dowody mogą mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia w sprawie o nadanie statusu uchodźcy. Rzeczą organu II instancji było, zatem ustosunkowanie się do podniesionego zarzutu.

Z uzasadnienia zaskarżonej decyzji nie wynika natomiast, by zagadnienie to było w ogóle przedmiotem rozważań Rady do Spraw Uchodźców. Zgodnie z art. 148 par. 1 Kpa podanie o wznowienie postępowania strona winna złożyć w terminie 1 miesiąca od dnia, w którym dowiedziała się o okolicznościach stanowiących podstawę do wznowienia postępowania. O okolicznościach, które miały miejsce w Armenii i które podała skarżąca we wniosku o wznowienie /prześladowanie z powodów religijnych/, jak wydaje się, skarżąca musiała wiedzieć już w trakcie postępowania o nadanie statusu uchodźcy.

Naczelny Sąd Administracyjny orzeka na podstawie akt sprawy i nie przeprowadza postępowania dowodowego z wyłączeniem /w ściśle określonych warunkach/ dowodu z dokumentu /art. 52 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym - Dz.U nr 74 poz. 368 ze zm./.

W odwołaniu skarżąca podniosła także, że złożyła wniosek niezwłocznie, kiedy dowiedziała się o znaczeniu dla nadania statusu uchodźcy prześladowania z powodów religijnych. Z treści odwołania wynika, zatem, że zdaniem skarżącej, chwila powstania świadomości prawnej relewantności zdarzeń, winna również rozstrzygać, czy podanie zostało złożone z zachowaniem terminu. Ustalając początek biegu terminu jednomiesięcznego należy uwzględnić wskazaną przez skarżącą podstawę wznowienia.

Uzasadnienie (3)

Skarżąca podała, że żąda wznowienia na podstawie art. 145 par. 1 pkt 5 Kpa. W piśmiennictwie i orzecznictwie zwraca się uwagę, że przez okoliczności faktyczne należy rozumieć zdarzenie niezależne od treści przepisów prawa. Okolicznością faktyczną ani dowodem nie jest nowa wykładnia prawa ani błędna ocena stanu faktycznego pod względem prawnym /M. Jaśkowska, A. Wróbel, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Zakamycze 2000, str. 812-813 i cytowana tam literatura oraz orzecznictwo/. Skoro ocena prawna zdarzenia nie jest ani okolicznością faktyczną ani dowodem to bez znaczenia jest także wiedza skarżącej, że prześladowanie z powodów religijnych uzasadnia nadanie statusu uchodźcy.

Podstawą wznowienia mogą być okoliczności faktyczne lub dowody, a nie ocena prawna ich znaczenia dla rozstrzygnięcia. Skarżąca, która wiedziała o faktach i dowodach i nie ujawniła ich w toku postępowania błędnie uznając, że nie mają one znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie, nie może w podaniu o wznowienie postępowania uzasadniać zachowanie terminu brakiem wiedzy o znaczeniu prawnym tych okoliczności faktycznych lub dowodów.

Termin jednego miesiąca biegnie, bowiem od dnia, w którym skarżąca dowiedziała się o okoliczności stanowiącej podstawę do żądania wznowienia postępowania, a nie od dnia, w którym skarżąca prawidłowo oceniła znaczenie dowodu lub faktu. Świadomość prawnego znaczenia okoliczności faktycznej lub dowodu, jako podstawy wznowienia postępowania, nie ma wpływu dla oceny zachowania terminu przewidzianego w art. 148 par. 1 Kpa. Uwzględniając powyższe i rozstrzygając, czy został zachowany termin do żądania wznowienia postępowania, organ II instancji przy ponownym rozpatrzeniu sprawy powinien przyjąć, że bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym skarżąca dowiedziała się o okolicznościach i dowodach powołanych w podaniu o wznowienie.

W podaniu o wznowienie, a także w skardze wniesionej do Naczelnego Sądu Administracyjnego, skarżąca podniosła, że w postępowaniu o nadanie statusu uchodźcy nie zgłaszała, że była prześladowana z powodów religijnych dlatego, że uważała, że występuje w nim wyłącznie jako żona osoby ubiegającej się o status uchodźcy i że w tym postępowaniu podlegają uwzględnieniu wyłącznie okoliczności dotyczące jej męża. Powyższa argumentacja nie podlega ocenie w decyzji o odmowie wznowienia postępowania z uwagi na niezachowanie terminu określonego w art. 148 par. 1 Kpa.

Wskazane okoliczności mogłyby uzasadniać wszczęcie nowego postępowania o nadanie statusu uchodźcy gdyby uznać, że w postępowaniu zakończonym ostateczną decyzją Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 marca 2000 r. nie rozstrzygnięto o nieistnieniu przesłanek materialnoprawnych do nadania skarżącej statusu uchodźcy określonych w Konwencji dotyczącej statusu uchodźców sporządzonej w Genewie dnia 21 lipca 1951 r. oraz Protokołu dotyczącego statusu uchodźców sporządzonego w Nowym Jorku dnia 31 stycznia 1967 r. /Dz.U 1991 nr 119 poz. 515 i 517/. W decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji stwierdzono jednak, że skarżąca nie spełnia przesłanek do nadania statusu uchodźcy, a w przeprowadzonym wówczas postępowaniu wyjaśniającym skarżąca była pytana nie tylko o wyznanie religijne, ale także o własne przyczyny opuszczenia kraju.

Uwzględniając powyższe, w związku z naruszeniem przez organ II instancji postanowień art. 149 par. 1 i par. 2 Kpa należało na podstawie art. 22 ust. 1 pkt 1 ust. 2 pkt 3 i art. 55 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym /Dz.U nr 74 poz. 368 ze zm./ orzec jak w sentencji.